DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.16919726 ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ବିକାଶ-ବିସ୍ଥାପନ-ଓଡ଼ିଆ କବିତା

ଶୁଭଲକ୍ଷ୍ମୀ ବେହେରା

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ସମାଜରେ ଘଟୁଥିବା ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ରାଜନୈତିକ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ ଏସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଥାନ୍ତି। ସମାଜର ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ସୈଖିକ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟିକରିଥାଏ। ରାଜନୈତିକ ଘଟଣା ଦୁର୍ଘଟଣା ଗୁଡ଼ିଏ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ରଚନା ପାଇଁମୂଳ ମଂଜି ହୋଇଥାନ୍ତି। ବିଶ୍ୱ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ପରିପ୍ରେକ୍ଷିରେ ଦେଖିଲେ ଭାରତୀୟସାହିତ୍ୟ ତଥା ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ନୂତନତାକୁ ଆବାହାନ କରିଛି। ଅଶୀ ନବେ ଦଶକଠାରୁ ଯେଉଁ ପ୍ରଗତି ବା ବିକାଶର କଥା ଆମେ କହୁଛେ ତାହା ମୁଖ୍ୟତଃ କମ୍ପାନୀଭିତ୍ତିକ। ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦର ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବହାର ବା ବିନିମୟ ପାଇଁ ଅନେକ ସରକାରୀ, ବେସରକାରୀ ତଥା ଘରୋଇ କଳମାନେ ବିକାଶ ନାଁରେ ଓଡ଼ିଶାଉପରେ ନଜର ପକାଇଛନ୍ତି। ସକାରାତ୍ମକ ଓ ନକାରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ ଉଭୟ ଘଟଣା ଏହା ଦ୍ୱାରା ଘଟିଥାଏ। ଏହି କମ୍ପାନୀମାନଂକର ଆଗମନ ବିସ୍ଥାପନ ଜନିତ ଘଟଣାକୁ ତୀବ୍ରକରିଛି। ଜମି-ଜଳ-ଜଂଗଲ, ଭୂସମ୍ପଦ, ଜୀବନ ଓ ଜୀବିକାକୁ ବିପୁଳମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି ଏହି ବିକାଶ। କୌଣସି ବିକାଶମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରିବା ପାଇଁ ସେହି ସ୍ଥାନୀୟ ଅଂଚଳର ଲୋକମାନଂକୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଭିନ୍ନ ଏକ ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିଦିଆଯାଉଛି। ତେବେ ଏହା ପଛରେ ଅନେକ ପୁଂଜିବାଦୀ ମନୋଭାବ, ଶୋଷଣର କଥା ମଧ୍ୟ ଆଗକୁ ଆସେ। ତେବେ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଏହି ସ୍ୱରଗୁଡ଼ିକ କିଭଳି ଶାଣିତ ହୋଇ ପାରିଛି ତାହା ଏହି ନିବନ୍ଧର ମୂଳଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ:

ବିକାଶ, ଜଗତୀକରଣ, ଜଳ, ଜମି, ଜଂଗଲ, ଆନ୍ଦୋଳନ, ବିସ୍ଥାପନ, ପୁଂଜିପତି, ଜୀବନ, କମ୍ପାନୀ, ସରକାର

ସମାଜ ଓ ପ୍ରଗତି ଉଭୟେ ଉଭୟର ପରିପୂରକ। ବିକାଶର ପଥ ଦେଇଦେଇ ସମାଜ ହୁଏ ପରିପୁଷ୍ଟ। ତେବେ ବିଶ୍ୱ ପରିପ୍ରେକ୍ଷିରେ ଦେଖିଲେ, ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବିକାଶର ପଥ ଦେଇ ଆଜି ଆମେ ଅଗ୍ରଗତି କରିଛେ ସେଇସବୁ ବାଟ ଦେଇ ଆମ ଦେଶ ଭାରତ ତଥା ଓଡ଼ିଶା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଗତିକୁ ଆପଣେଇ ନେଇଛି। ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଉତ୍ଥାନ-ପତନ ଦେଇ ଦେଇ ସ୍ୱାଧିନତା ପରଠାରୁ ସତୁରୀ ଦଶକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତ ତଥା ଓଡ଼ିଶା ଅନେକ ଘଟଣା ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖିନ ହେଇଛି। ଅଶୀ ନବେ ଦଶକଠାରୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଭାରତରେ ତଥା ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହି ପ୍ରଗତିର ସ୍ୱର ତୀବ୍ର ହେଇଛି। ଉପନିବେଶ, ଜଗତୀକରଣ ଭଳିବିଷୟ ଆମ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସେ। ଗାଁ ଗାଁ, ସବୁ ସହରୀକରଣ ହେବାରେ ଲାଗିଯାଏ। ସରକାରୀ ବେସରକାରୀ କଳ-କବଜାସବୁ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ନାନା ଯୋଜନା କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ନ୍ତି। ଏହା ଦ୍ୱାରା ସକାରାତ୍ମକ ଓ ନକାରାତ୍ମକ ଉଭୟ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼େ। ଆର୍ଥିକ, ବୈଷୟିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ରାଜନୈତିକ ଏବଂ ପରିବେଶଜନିତ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ମୁଳତଃ ଏହାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି। ପ୍ରଗତି ହେଉଛି, ବଜାର ବଢୁଛି, ଉତ୍ପାଦନ ବଢୁଛି, କଳକାରଖାନା, ସହର, ସଡ଼କ, ଗମନାଗମନ ଜନିତସୁବିଧା ମଧ୍ୟ

ଯୋଗାଯୋଗ :
ଶୁଭଲକ୍ଷ୍ମୀ ବେହେରା, ଗବେଷିକା,
ରମାଦେବୀ ମହିଳା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ,ଭୁବନେଶ୍ୱର
Email: subhalaxmib058@gmail.com
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0001-3982-1012

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୫.୦୫.୨୦୨୫	୧୨.୦୬.୨୦୨୫	୨୭.୦୭.୨୦୨୫	୧.୦୮.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ବେହେରା, ଶୁଭଲକ୍ଷ୍ମୀ, ୨୦୨୫। ବିକାଶ-ବିସ୍ଥାପନ-ଓଡ଼ିଆ କବିତା। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୧, ସଂଖ୍ୟା: ୫, ପୃଷ୍ଠା : ୯୦-୯୫।

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ
Quick Response Code:
Available online at : https://pracheenews.com/
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.16919726
Article No - BPP00330

ବଢ଼ୁଛି । ମାତ୍ର ଏହିସବୁ ଭିତରେ ଆମର ମୂଳ (ଜମି-ଜଳ-ଜଂଗଲ-ପାହାଡ଼-ଖଣିଜପଦାର୍ଥ) ଆମଠାରୁ ଅପସରିବାରେ ଲାଗୁଛି । ଓଡ଼ିଶା

ପରିପ୍ରେକ୍ଷିରେ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଘଟଣା ଆମ ଆଖି ଆଗକୁ ଆସେ ଯଥା- ଓଡ଼ିଶା ଏକ କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଦେଶ ଏବଂ ଏହାର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଚାଷ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶା ଏକ ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଅଂଚଳ ।

ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଭରା ଏହିରାଜ୍ୟର ଅଧିକାଂଶ ଆଦିବାସୀ ଜଂଗଲରେ ବସବାସ କରନ୍ତି । ଏମାନଂକର ଜୀବନ ଏବଂ ଜୀବିକା ଏହି ଜଂଗଲ, ପାହାଡ଼ ଏବଂ ନଦୀ-ଝରଣା । ଅଶୀ ଦଶକଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ଆଜି ଯାଏଁ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓଡ଼ିଶାରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଛି । ଜଳକୁ ନେଇ କେବେ ଜମିକୁ ନେଇ ପୁଣି କେବେ ଜଂଗଲକୁ ନେଇ ।

ବାଲିଆପାଳର କ୍ଷେପଣାସ୍ତ୍ର ଘାଟି ହେଉ, ଢିଂକିଆ ଚାରିଦେଶର ପୋସ୍କ କମ୍ପାନୀ ହେଉ, କାଶୀପୁର, କଳିଂଗନଗର, ଲାଂଜିଗଡ଼, ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ, ନିୟମଗିରି ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ସରକାରୀ-ବେସରକାରୀ କଳ ଗୁଡ଼ିଏ ଓଡ଼ିଶାରେ ମୁଣ୍ଡଟେକିଛି । ଏହା ଫଳରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ସକାରାତ୍ମକ ଓ ନକରାତ୍ମକ ଘଟଣା ଆମ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିଛି । ସକାରାତ୍ମକ ଓ ନକାରାତ୍ମକ ଉଭୟ ପ୍ରଭାବ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ। ନିମ୍ନରେ ଆମେ ଉଭୟ ପ୍ରଭାବ ବିଷୟରେ କିଂଚିତ ଆଲୋଚନା କରିବା ।

ସକରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ (Positive Impacts) :

ଦେଶ ତଥା ରାଜ୍ୟରେ ସହର-ବଜାରର ବୃଦ୍ଧି, ପରିବହନ ଓ ଗମନାଗମନ ସହଜ, ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳର ଅଭିବୃଦ୍ଧି । ନୂତନ ପଦପଦବି ଉତ୍ପନ୍ନ, ଅର୍ଥଗତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି, ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଂଚଳରେ ଲୋକମାନଂକୁ ରୋଜଗାର କ୍ଷମ କରାଯାଇ ପାରିଛି ।

ନକାରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ (Negative impacts) :

ପ୍ରାକୃତିକସମ୍ପଦର ଅବକ୍ଷୟ(ଜଳ-ଜମି-ଜଂଗଲ-ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ), ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନଂକର ଜୀବନ ଜୀବିକାର କ୍ଷୟ-କ୍ଷତି, ଦାଦନ ଓ ବିସ୍ଥାପନ ଜନିତସମସ୍ୟା ,ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣ ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଆହୁରି ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ସମସ୍ୟା ଆମ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସେ ।

ତେବେ ଆଲୋଚନାର ପ୍ରସଂଗ 'ବିସ୍ଥାପନ' (Migration)। ଯେତେବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଂଚଳର ବାସିନ୍ଦାଂକୁ ସେହି ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯାଏ ବା ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ କହିଲେ ବାସଚ୍ୟୁତ କରିଦିଆଯାଏ ତାହାକୁ ବିସ୍ଥାପନ ବୋଲି କହିବା । ବିସ୍ଥାପନ ପଛରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ କାରଣ ଦେଖାଯାଏ । ଯଥା-କୌଣସି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ କିଛି ବିକାଶମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରାଗଲେ, କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଯୁଦ୍ଧ କିମ୍ବା କିଛି ବିପଦ ସଂକୁଳବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟିହେଲେ, ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ଅର୍ଥର ଅଭାବ ବା ବେକାରି ସମସ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି ଅନେକ କାରଣ ପାଇଁ ଲୋକମାନେ ବିସ୍ଥାପନକୁ ସ୍ୱିକାର କରନ୍ତି ।

ବିସ୍ଥାପନ କାରଣ ଭେଦରେ ବିଭିଧ ପ୍ରକାରର ହେଇଥାଏ । ଯଥା- ୧ .ଆଭ୍ୟନ୍ତରିଣ ବିସ୍ଥାପନ(Internal Migration) ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଗୋଷ୍ଠି ଦେଶର ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ହୁଏ ତାହାକୁ ଆଭ୍ୟନ୍ତରିଣ ବିସ୍ଥାପନ କୁହାଯାଏ। ୨. ବାହ୍ୟ ବିସ୍ଥାପନ(External Migration) ଯେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ଦେଶରୁ ଭିନ୍ନ ବା ଅନ୍ୟ ଏକ ଦେଶକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବାହ୍ୟ ବିସ୍ଥାପନ କହିଥାଉ । ୩. ସ୍ୱେଚ୍ଛା ବିସ୍ଥାପନ (Voluntary Migration), ବଳ ପୂର୍ବକ ବିସ୍ଥାପନ (Forced Migration), ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ବିସ୍ଥାପନ(Permanent Migration), କିଛିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ବିସ୍ଥାପନ (Temporary migration), ଋତୁକାଳୀନ ବିସ୍ଥାପନ (Seasonal migration), ଗୋଟିଏ ଜାଗାରୁ ଅନ୍ୟ ଜାଗାକୁ ବାହାରିଯିବା (Emigration), ଆବିଗମନ/ଆଗମନ (Immigration), ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତ ବିସ୍ଥାପନ (Return Migration) ସ୍ଥାନ-କାଳ-ପାତ୍ର ଭେଦରେ ବିସ୍ଥାପନ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ହୋଇଥିବା ସ୍ଥଳେ, ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ କାରଣ ଜନିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

ଏହି ପ୍ରଗତି- ଉନ୍ନତି- ବିକାଶଠାରୁ ହିଁ ବିସ୍ଥାପନ ଜନିତଘଟଣା ଆମ ସାମ୍ନାକୁ ଆସେ । ତେବେ କବିତା ପାଖକୁ ପଂହଚିବା ବେଳେ ଏ ସ୍ୱର ହୁଏ ଶାଣିତ । ଓଡ଼ିଆକବିତାରେ ଏହି ବିସ୍ଥାପନ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେଖନି ଚଳାଉଥିବା କବିମାନଂକ ମଧ୍ୟରେ କବି ବ୍ରଜନାଥ ରଥ, ପ୍ରସନ୍ନ ମିଶ୍ର, ସଦାଶିବ ଦାଶ, ବାସୁଦେବ ସୁନାନୀ, କୁମାର ହସନ, ଆଶୁତୋଷ ପରିଡ଼ା, ପିତାମ୍ବରତରାଇ, ଭାରତମାଝୀ, ସୌଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ମହାରଣା, ଜୟଦ୍ରଥ ସୁନା, ସମରେନ୍ଦ୍ର ନାୟକ ।ଓଡ଼ିଆକବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆହୁରି ଅନେକ କବିମାନେ ଏହି ବିସ୍ଥାପିତର କଥା କହିଛନ୍ତି । ବିସ୍ଥାପନ କଥାଟି ଆଲୋଚନା କରିବାବେଳେ ଆମ ସାମ୍ନାକୁ ଆହୁରି କିଛି ଅଂଗାଂଗୀ ଯୋଡ଼ି ରହିଥିବା ଘଟଣା ସାମ୍ନାକୁ ଆସେ । ଯାହା ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା ପରିସରଭୁକ୍ତ କରିବା ।

ପୁଂଜିବାଦକୁ ବିରୋଧ କରି କିଛି ସ୍ୱର :

ଅଶୀ ନବେ ଦଶକବେଳକୁ ପୁଣି ସରକାର ପ୍ରଶାସନ ବିରୋଧରେ ସ୍ୱର କଥାଟି ଶୁଣିବା ପାଇଁ ହୁଏତ ଶ୍ରୁତିକଟୁ ଲାଗିପାରେ ।

ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତରେ ଗଣଶାସନ ଏକ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ ନିଶ୍ଚୟ, ମାତ୍ର ଏ ଶାସନ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପୁଂଜିପତି ଦଳେ ଧସେଇ ପସିଛନ୍ତି ତାଂକୁ ବିରୋଧ୍ କରିବ କିଏ? ଏମାନେ ଅର୍ଥ ଲାଳସାରେ ଦେଶକୁ ବିକ୍ରି କରିବସନ୍ତି। ଏମାନଂକର ଅନେକ ନାମ କେଉଁଠି ସରକାରଂକର ଅନେକ ନାମ ତ ପୁଣି କେଉଁଠି ସରକାର କର୍ମଚାରୀମାନଂକ ନାମରେ ଅନେକ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରି ମାନଂକର ଅନେକ ନାମ ପୁଣି କେତେବେଳେ କଳାକବଜାରୀ ମାନଂକର ଅନେକ ନାମ ମାତ୍ର ସମସ୍ତଂକର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମାନ ଆମଠାରୁ ଆମ ଜମି ନେବେ ଜଳ ନେବେ ଜୀବନ ଜୀବିକା ନେବେ ଆମରି ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବେ। କବି ବିଜୟ ଉପାଧ୍ୟାୟ "ମୁହାଁମୁହିଁ ଠିଆ କମ୍ପାନୀ ଘିନୁଆ"କବିତାରେ ଏସ୍ୱରଟି ସ୍ପଷ୍ଟ- "ସେମାନଂକର ଅଜସ୍ର ନାମ / ଅଜସ୍ର ଠିକଣା / ଆଜି ସେମାନେ ଆଲକାନ ତ/ କାଲିକୁ ଉତ୍କଳ / କେଉଁଠି ସେମାନେ ରିଲାଏନଓ / କେଉଁଠି ମିତ୍ତଲ ତ କେଉଁଠି ଜିନ୍ଦଲ /କେଉଁଠି ବେଦାନ୍ତ / କେଉଁଠି ପୋସ୍କୋ X X X ମାଟିରେ ମିଶିଯାଏ ଗାଁ ପରେଗାଁ / କେନାରୀ ବୁରୁଭଟା ବିଷମ କଟକ / ଗଡ଼ିପଡ଼େ ଗଛବୃଛ / ଅରଣ୍ୟ / ପର୍ବତ / ଆଦିବାସୀ ନିକଳିଯାଏ।"(ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଗତିଶୀଳସା.ଆ.ଓ ଆନ୍ଦୋଳନର ସାହିତ୍ୟ- ପୃ-୩୧୦)' ଆପଣା ସୁନାଭେଣ୍ଡି', 'ନିଜଘର ଢିଂକି କୁମ୍ଭୀର' ସାଜିବା ନ୍ୟାୟରେ ଆମେ ବାଛିଥିବା ସରକାର, ରାଜନେତା ଘୁଷ୍‌ଖାଇ ଆମରି ଦେଶର ରକ୍ତକୁ ଶୋଷଣ କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ନ୍ତି। ଓଡ଼ିଶାର ଜଗତସିଂହପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଢିଂକିଆଠାରେ ପୋସ୍କକମ୍ପାନୀ ସରକାର ଚୁକ୍ତିନାମା କରନ୍ତି କମ୍ପାନୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ। ଏହି ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଂଟଷ୍ଟ ପାଇଁ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଂଚଳର ଚାରୀ ହଜାର ଏକର ଜମି କମ୍ପାନୀ ନେବ। ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନଂକର ଜୀବନ ଜୀବିକା ସହିତଜଡ଼ିତ ଏହି ସ୍ଥାନଟି ପାଇଁ ତତକାଳୀନ ସମୟରେ ଅନେକ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର ଦେଖିବା ପାଇଁମିଳିଥିଲା। କବି ପ୍ରସନ୍ନ ମିଶ୍ର ପୋସ୍କୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ 'ମାଟି ହେଉ ଏବେ ଘାଟି' କବିତାଟିରେ ଲେଖନ୍ତି- ବନ ମାରୁ ଏ ଘରଢିଂକି କିସମ/ ସରକାର କାରସାଦି / ଘୁଷ ଖାଇ ଯେ ରାଜନେତାଂକର / ବରବାଦ ବୁନିଆଦି / ଉଠାଉଠା ତୋର ଶାୟକକୁଠାର / ଶାଣବାଣ ବାଡ଼ି ଯେତେ / ମାଟି ପରେ ମାଟି ଘାଟି ପରେ ଘାଟି ପରେ ଘାଟି/ ଉଠି ଆସ ସଂକଳ୍ପିତେ / ଆଜି ନଉଠିଲେ ତୋ ପିଲାକବିଲା / ଆଗକୁ ପାଇବେ ଦୁଃଖ / ପୋସ୍କୋ ଝାଡ଼ିଦେବ ଦିହରୁ ଆତ୍ମାଳ / ରହିଥିବ ଖାଲିଶୋକ୍।(ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ର.ସାହିତ୍ୟ.ଆ.ଓ ଆନ୍ଦୋଳନର ସାହିତ୍ୟ, ପୃ-୩୦୧)

ରାଜନୈତିକ କଳମାନେ ହିଁ ଏହି କମ୍ପାନୀ ବା ମନମୁଖୀଶାସନ କଳର ପଛରେରହି ଅର୍ଥ ଲାଳସାରେ ସବୁକୁ ଆତ୍ମସ୍ଥ କରିପକାନ୍ତି। ବଳିପଡ଼ନ୍ତି ସାଧାରଣ ଜନତା। ମୁଖାପିନ୍ଧା ଏହି ସରକାରୀଶାସନ କର୍ତ୍ତାମାନେ ଆମରି ପିଠିରେ ପାଦଥୋଇ, ଆମରିମୁଣ୍ଡରେ ପାଦଥୋଇ ଆମକୁ ଶୋଷଣ କରନ୍ତି। କବି ବିଜୟ ଉପାଧ୍ୟାୟ' ମୁହାଁମୁହିଁ ଠିଆ କମ୍ପାନୀ ଘିନୁଆ'ରେ କୁହନ୍ତି- ଏଥର ସରକାର ପଛେପଛେ ମୁଖାଖୋଲି / ଦୃପ୍ତ ପାଦେ / ସଳଖରେ ଆସିଲା କମ୍ପାନୀ / ଯନ୍ତ୍ରୀମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଖଟନ୍ତି ପାଦରେ / 'ଉଜ ଚାଲନ୍ତି ତାର ଆଗରେ ପଛରେ।(ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ର.ସାହିତ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଆନ୍ଦୋଳନର ସାହିତ୍ୟ,ପୃ-୩୧୦) ବଂଗୋପସାଗରକୁ ଲାଗି ଭାରତର ପୂର୍ବଉପକୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ଚାରିଶହ ବର୍ଗକିଲୋମିଟର ଜାଗା, ଯାହା ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାର ଏକଶହତିରିଶଟି ଗ୍ରାମକୁନେଇ (ବାଳିଆପାଳ ଥାନାର ୯୯ଟି,ବସ୍ତା ଥାନାର ୪ଟି, ଓ ଭୋଗରାଇ ଥାନାର ୨୭ଟି ଗ୍ରାମ) କ୍ଷେପଣାସ୍ତ୍ର ଘାଟି ବା ଜାତୀୟ ପରିକ୍ଷା ଅଂଚଳ ପାଇଁ ଉକ୍ତ ଜାଗାକୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଥିଲା। ପରବର୍ତ୍ତି ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରବଳ ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାପରେ ଏକ ସରକାରୀ ଘୋଷଣାନାମା ଅନୁଯାୟୀ ୪୦୦ବର୍ଗ କିମି ବଦଳରେ ୨୨୫ ବର୍ଗକିମି ଓ ୧୧୬୦୯ ପରିବାର ବଦଳରେ ୬୪୮୪ ପରିବାର ଓ ୧୩୦ଟି ଗ୍ରାମ ବଦଳରେ ୫୪ଟି ଗ୍ରାମକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା। ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସମର୍ଥନ କରି ଅନେକ କବି, ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ସ୍ୱର ଉଠାଇଛନ୍ତି। କବି ବ୍ରଜନାଥ ରଥ, କବି ହୃଷୀକେଶ ମଲ୍ଲିକ 'ବାଳିଆପାଳ-୨'କବିତା ଶିର୍ଷକରେ କୁହନ୍ତି- ଥାଉ, ଭୁଲିଯାଅ ତମ ମୁକୁଟ, ବଡ଼ପଣ /ଥାଉ, ପାଶୋରି ଦିଅ ତମ ଶପଥ, ସିଂହାସନ / ଓ ଶିଖିଚିଲା ପଣ /ଥାଉ, ନରମ ପିଠିକିତା'ର ରଗଡ଼ ନାହିଁ / ତମକୁ ଆଜି / ନିରୀହ ଚଢେଇ, ଛନଛନ ଦୁବ, ନିର୍ବାକ୍ ଗଛବୃଛ / କଟିକଟି ବାଲୁତଂକ କୋଟିକୋଟି ଦ୍ୱାହି।(ହୃଷୀକେଶ ମଲ୍ଲିକଂକ ବଛାବଛା କବିତା,ପୃ-୧୧୯)ନିରୀହ ମଣିଷର ଅସରନ୍ତି ଆଶାକୁ ବଡ଼ବଡ଼ ମୁହଁ ଭୁଲାଣିଆ କଥା କହିଏମାନେ ଭୁଲେଇ ଦିଅନ୍ତି।

ବିସ୍ଥାପନର ସ୍ୱର-

ଏହି ଜଗତୀକରଣ ଏବଂ ବିସ୍ଥାପନ ବିରୋଧରେ ସ୍ୱର ହୁଏ ତୀବ୍ର ଯେତେବେଳେ ସାଧାରଣ ମଣିଷଟି ତାର ମାଟି, ମା, ପାହାଡ଼, ଜଂଗଲକୁ ହରାଇ ବସେ। ମାଟି ପାଲଟି ଯାଏ ବନ୍ଧ୍ୟା, ଆଶ୍ରୟ ଭାଂଗିଯାଏ, ମଣିଷମାନେ ରାସ୍ତାକଡ଼ରେ ଫିଙ୍ଗା ହୁଅନ୍ତି। ନଦୀ ଶୁଖିଯାଏ ଆଉ ପ୍ରଶ୍ୱାସରେ ନେଉଥିବା ବାୟୁ ମଧ୍ୟ ବିଷାକ୍ତ ପାଲଟିଯାଏ। କବି ଆଶୁତୋଷ ପରିଡ଼ା 'କ୍ଷତିପୂରଣ' କବିତାରେ କୁହନ୍ତି- କେତେଥର ମତେ ମୂଳ ସହିତ / ଓପାଡ଼ି ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ପାରିବ/ ତୁମେ କେତେଥର କଂଚା କାଠ ପରି / ହାଣି ଦେଇ ପାରିବ କୁରାଢିରେ / କେତେଥର ତୁମ ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଲଂଗଳା ହୋଇଯିବ ଜୀବନ / କେତେଥର ଛାତିରୁ

ଓଟାରି ଆଣି / ହୃତ ପିଣ୍ଡକୁ ତୁମେ ନିଲାମ କରିବ / କେତେଦିନ ତୁମେଖେଳିବ /ଏ ମାରାତ୍ମକ ଖେଳ / ମାଟି ଯେବେ ମଶାଣି ହୋଇ / ଦିଶୁଥିବ ଡ଼ହଳବିକଳ। (କବିତା ଏକତ୍ର, ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ,ପୃ-୨୨୨) କବି ସୌଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ମହାରଣାଂକ 'ବିସ୍ଥାପନ', 'ବିସ୍ଥାପନର ଭାଗ୍ୟ', 'ବିସ୍ଥାପିତରବ୍ୟଥା' ଆଦି ଏକାଧିକ କବିତାମାନଂକରେ ବିସ୍ଥାପନର ଚିତ୍ର ଦେଖିବା ପାଇଁ ମିଳେ। ବିସ୍ଥାପନ ଦୁଃଖର ବିଭିସିକାରଚେ।ଭୋକିଲା ପେଟ, ଶୁଖିଲା ଓଠର, ଅଦିନିଆ ବଜ୍ର ଭଳି ମାଟିକୁ ଦୋହଲାଇ ଦିଏ। ଦୁଃଖର ଆର୍ତ୍ତନାଦରେ ବିସ୍ଥାପିତ ଲୋକଟି ଆଶା ଓ ଆଶ୍ୱାସନାର ଜୀବନ ବଂଚିଚାଲେ ତାଂକର 'ମାଟିପର୍ବ' ସଂକଳନସ୍ଥ କବିତା 'ବିସ୍ଥାପନ'ରେ ଏହି ଚିତ୍ରଟିକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରନ୍ତି- ଶୂନଶାନ୍ ଆକାଶକୁ ଚହିଁଚାହିଁ / ଓ ଖରାରଖବରକୁ ସାଇତି ରଖି ଗାମୁଛାରେ / ଝାଳର ଗନ୍ଧରେ ବତୁରିଯାଏ / ଶିଳ୍ପପତିର ଆଶ୍ୱାସନା, ଅବାନ୍ତର ସାନ୍ତ୍ୱନା। / ବିସ୍ଥାପିତର ଅକୁହା ଦୁଃଖର ଆର୍ତ୍ତନାଦ / ଭେଦିଯାଏ ଆକାଶର ଅଚିହ୍ନା କୋଣକୁ। (କବିତା ସମଗ୍ର, ପୃ-୩୦୩)

ଏମାନେ ଆସନ୍ତି ପ୍ରଗତି ନାଁରେ ପ୍ରତିଶୃତି ନେଇ। ପୁଂଜିଦେବୁ, ଶ୍ରମଦେବୁ, ଠିକଣା ଦେବୁ, କାମକରିବା ପାଇଁ ଚାକିରୀ ଦେବୁର ଲୋଭ ନେଇ ମାତ୍ର ଏମାନେ ଛଡ଼ାଇ ନିଅନ୍ତି ଆମ ମୂଳଟିକୁ। ଚାଷୀଠାରୁ ତାର ଉର୍ବର ଚାଷଜମିକୁ ନେଇ କୌଣସି ଏକ ଅପନ୍ତରାର ବନ୍ଧ୍ୟାଜମିକୁ ପଠାଇ ଦିଅନ୍ତି। କବି ଆଶୁତୋଷ ପରିଡ଼ାଙ୍କ 'ବିସ୍ଥାପିତ' କବିତା ଷୀର୍ଶକରେ କୁହନ୍ତି-ହଜାର ବର୍ଷର ଜୀବନ/ ମାଟିର ଆଲିଂଗନ ଭିତରେ/ ଲମ୍ଭିଯାଇଛି ଯାରଚେର / ଆତ୍ମାର ବାସ୍ନାକୁ ଏକାଠିକରି/ ଠିଆହୋଇଛି ମଣିଷର ଘର / ତାକୁ କେଉଁଠିକୁ/ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରିବ ତୁମେ /କେଉଁ ଅପାନ୍ତରକୁ / କେଉଁ ବିସ୍ମୃତିକୁ।(କବିତାଏକତ୍ର,ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ,ପୃ-୨୧୮)ଚାଳରେ ଲଟେଇ ପଡ଼ିଥିବା କଖାରୁ, ଲାଉ ପରି, ଜହ୍ନିଫୁଲ ପରି ସ୍ୱପ୍ନସବୁ ଝୁଲି ପଡ଼ିଥାନ୍ତି ଅଭାବି ମଣିଷର। ହଜାରେ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ବାନ୍ଧି ଦିନରାତି ଏକ କରିଥାଏ।ସେ ଜାଣେ ତାର ନା ଠିକଣା ଅଛି ନା ଅଛି ରହିବା ପାଇଁ ନିଜରଘର।କବି ପୀତାମ୍ବର ତରାଇଙ୍କ କବିତା 'କମ୍ପାନୀ'ରେ କବି କୁହନ୍ତି-ଆମେଜାଣୁ, ଶାଳ ପିଆଶାଳଗଜା ପରି ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲେ / ଆମ ବଂଚିବାବିଷୟ / ଛଳଛଟକରେ ଛେଦନ ହୁଏ ଚେରମୂଳ, ବେଦଖଲହୁଏ/ ଭାଗ୍ୟଭୋଗର ଭୂଇଁ, ଏଣୁ ଆମେ କାଳେକାଳେ ଅସ୍ଥାୟୀ / ଆମର କେଉଁ ଥାଏ ଯେ' ଠଣା ଠାଣି ଠିକଣା / ଆଜି ଏଠି ତ କାଲି କେଉଁଠି ମାଟିକୁ ମା' କହୁ/ ମାଟିରେ ମାଟି ହୋଇ ନିଜକୁ ଗଢୁ, ପୁଣି ଆଦେଶ ନାମାରେ / ଭାଂଗିଯାଉ, ବିସ୍ଥାପିତ ହେଉ। (ମା ପାଟି ଖୋଲ,ପୃ-୫୬)ଜଗତୀକରଣ ସଂସ୍କୃତି ମଣିଷଠାରୁ ତାର ମାଟିକୁ ଅଲଗା କରିଦେଇଛି। ବିକାଶରେ ମଣିଷଛିନ୍ନମୂଳ ହୋଇପଡ଼ିଛି।

ରାତାରାତି ନିଜର ଭିଟା ମାଟି ଛାଡ଼ି, ଘର, ଡ଼ଂଗର, ପାହାଡ଼ ଛାଡ଼ି କୌଣସି ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅନିୟମିତ ସ୍ଥାନକୁ ବିସ୍ଥାପନ କରିଦିଆଯାଏ।ଯେଉଁଠି ନା ବଂଚିବା ପାଇଁ ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱ ଅଛି ନାଁ ଜୀବନର ଆଶା ଅଛି। କବି ଜୟଦ୍ରଥ ସୁନାଙ୍କ କବିତା 'ବିସ୍ଥାପନ ଏକ ରାତିର'ରେକୁହନ୍ତି-ଆଗେକୁହ, ହାଡ଼କମ୍ପା ଶୀତରେ/ ଆମେ ଯିବୁକୁଆଡ଼େ ?/ କାହା ଚଟାଣ / ଖାଲିପଡ଼ିଛି ଯେ/ ଏ ରାତିଟେ ବସିବସି କଟେଇବେ*****ବାପ, ଅଜା ଅରଜିଥିବା ଡ଼ିହ/ ମାଲଛମାଗୁଡ଼ୀ / ଝାଟିମାଟିର କୁଡ଼ିଆ / ତମର ତିଳେ ଦୋଷ ନାହିଁ। (ଶୋଷ,ପୃ-୬୨) ସରକାରୀ ଯୋଜନା କାହାପାଇଁ ? ପ୍ରଶ୍ନକରେ ବିସ୍ଥାପିତ ମଣିଷଟି ଇଏତ ସେଇ ସରକାର ଯିଏ ମୋତେ ବଂଚାଇବ ମୋତେ ସୁରକ୍ଷା ଦେବ ଆଉ ମୋତେ ରକ୍ଷାକରିବାର ଭରଷା ଦେଇଥିଲା ଆଉ ମୁଁତାକୁ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ଚୟନ କରିଥିଲି। ଆଜି ଯେଉଁ ଗଛର ଡ଼ାଳରେ ହାତ ଦେଲେ ସେ ଡ଼ାଳ ଭାଂଗୁଛି। ପାହାଡ଼, ଡ଼ଂଗର, ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ଆମର ସ୍ଥାୟୀ ଠିକଣା କଣ ହେବ। ଆମେ ଯେଉଁ ଜମିରେ ଚାଷକରି ଘର କରିରହିବୁ ସେଇ ଜମିରେ କାଲି ତୁମର ନୂଆ ଯୋଜନା ହେବ ପୁଣି ! କବି ଜୟଦ୍ରଥ ସୁନାଙ୍କ 'ବିସ୍ଥାପନ ଏକରାତିର'କବିତାରେ କୁହନ୍ତି-ବଂଚିବୁ କେମିତି କୁହ / ଆମର ଗହଳମାଣ୍ଡିଆର / କ୍ଷେତ ମଝିରେ / ତୁମଗାଡ଼ି ଆସିବାକୁ ଯଦି / ପିଚୁ ରାସ୍ତାଟିଏ ହେବ।(ଶୋଷ,ପୃ-୬୩) ଆହୁରି ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ମଣିଷର ବଂଚିବା ପାଇଁତାର କ୍ଷେତ-ଖଳା, ତାର ଜମିକୁ ବଂଚେଇବା ପାଇଁ ଝଡ଼ିବତାସ ସହେ, ଭୋକ ମରୁଡ଼ିରେ ବି ଅଂଟା ଭାଂଗି ସେମିତି ହସି ଖେଳିବୁଲୁଥିବା ମନ, ହାକିମର ବୋଲକରା ଡ଼ୋଜର ମେସିନ୍ ପାଖରେ ହାର ମାନିଯାଏ। ଦେଶ ବଦଳୁଚିର ପ୍ରତିଶୃତି ନେଇ ସରକାର ଯେତେ ଯୋଜନା କଲେ ମଧ୍ୟ ଦେଶର ଲୋକର ଲୁଗାସାତସିଁଆଚିରା। କବି 'ଦେଶ ବଦଳୁଛି' ରେକୁହନ୍ତି-ହେଲେ ସେଦିନ ଦେଖୁଦେଖୁ / ହାକିମଙ୍କ ବୋଲକରା ଡ଼ୋଜରମେସିନ / ଯେତେ ବେଳେ ଉନଚିଖାଇଲା ଘରର ଝିକର / ଚେପଟା କରି ଦେଲା କାନ୍ଥ / ଭେଁଭେଁକାନ୍ଦି ପକାଇଲେ / ଫୁଲତୁଲୀ ଓ ମଂଗୁଲୁ। (ନିଆଁଧରା, ପୃ-୧୫)

ବିସ୍ଥାପନ ବିରୋଧିସ୍ୱର :

ସାଧାରଣଚାଷୀ, ମୂଲିଆ, ଦୀନମଜୁରିଆ ଅଂଟା ଭାଂଗେ ତାରକ୍ଷେତକୁ ସବୁଜିମା କରିବା ପାଇଁ। କମ୍ପାନୀ ଓ ସରକାରି କଳମାନେ ନାନାଉପାୟରେ ଏମାନଂକୁ କିଣିନେବାର ପ୍ରୟାସକରନ୍ତି। ମାତ୍ର ଏମାନେ

ନିଜର ମୁଣ୍ଡ ଦେବା ପାଇଁ ରାଜି ନୁହଁନ୍ତି । କବି ଆଶୁତୋଷ ପରିଡ଼ାଙ୍କ 'ବିସ୍ଥାପନ' କବିତାରେ ଏ ସ୍ୱରଟି ସ୍ପଷ୍ଟ-ତୁମେ ସେମାନଂକୁ / ନିର୍ବାସିତ କରିପାରିବନି ଭିଟାମାଟିରୁ / ଭୁଲାଇଦେଇ ପାରିବନି ନାମ ଓ ଠିକଣା, ତୁମେ ଆଉ ଆଣି ପାରିବନି / ଶ୍ୱାପଦ ଓ ସରୀସୃପମାନଂକୁ / ସେ ଭୂମି ଉପରକୁ, ଆକାଶରେ ଖେଳାଇ ପାରିବନି ଶାଗୁଣାଙ୍କ ଡ଼େଣାର ଶବ୍ଦ / ତୁମେ ଆଉ ଶୋଷିପାରିବନି ମାଟିର ସମ୍ପଦ / ସେମାନେ ଜଗି ରହିଛନ୍ତି ଅତନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରୀ / ଓ ତିଆରି କରିଛନ୍ତି ଗୋଟେ ଦୁର୍ଗ ।(କବିତାଏକତ୍ର, ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ, ପୃଷ୍ଠା-୨୨୦)ବିକାଶ ନାଁରେ ପାହାଡ଼, ଝରଣା, ନଦ, ନଦୀ, ମାଟି, ଜଂଗଲକୁ ସେମାନେ ଖିନଭିନ କରିପକାନ୍ତି । ଏମାନେ ସୁଂଘିସୁଂଘି ବାରିପାରନ୍ତି ଓଡ଼ିଶାର ଆଭ୍ୟନ୍ତରିଣ ବିପୁଳସମ୍ପଦ ସବୁକୁ। ଆଶୁତୋଷ ପରିଡ଼ାତାଂକର 'ଉପନିବେଶ' କବିତାରେ କୁହନ୍ତି- ସେଇ ଗନ୍ଧବାରି ସେମାନେ ଆସିବେ/ ଦେଶ ବିଦେଶରୁ /ତିଆରି କରିବେ ବନ୍ଦର / ତୋତେ ଖୋଳିବେ, କାଟିବେ / ଚାଲାଣ କରିବେ / ତୋର ଅଂଗ ପ୍ରତ୍ୟଂଗ, ଅନ୍ତନାଡ଼ / ତାପରେ ଆଉ କିଛି ନଥିବ ତୋ ପାଖରେ / ଏକ ବିସ୍ତାରିତ ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ଛଡ଼ା । (ଲହୁଲୁହାଣ, କବିତାଏକତ୍ର, ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ, ପୃ-୯୪)କବିଂକର ଆହ୍ୱାନ କେତେବେଳେ ଶୋଷିତ, କେତେବେଳେ ଉଗ୍ର, କେତେବେଳେ ବିରୋଧି ପୁଣି କେତେବେଳେ ପ୍ରତିରୋଧ ।

କବି ସଚେତନ କରିଛନ୍ତି ସେଇ ସମସ୍ତଂକୁ ଯେଉଁମାନେ ଅର୍ଥ, ସ୍ୱାର୍ଥ, ବଳ ଆଉ ହାରିଯାଇଛନ୍ତି ସମ୍ବଳ ଆଗରେ । ସରକାରଂକ ଆଗରେ, ପୁଂଜିପତିଂକ ଆଗରେ । କବି କୁହନ୍ତି-ତୁ କଣ ଜାଣିନୁ ଏଯାଏ / କେମିତି ବଂଚାଇବାକୁ ହୁଏ ନିଜକୁ ତୋ କ୍ଷେତର / ଖାଦାନରୁ କଣ ଶୁଭିଯାଏ ନିଗର୍ଜନ / ତୋ ପାହାଡ଼ ଜଂଗଲରେ କଣ / ଗଜୁରି ଉଠେନି ନଖ / ତୋ ଭିତରେ କଣ / ଫୁଟିଯିବାକୁ ନାହିଁ ବା ରୁଦ /ତୁ କଣ ଜାଣିନୁଏ ଯାଏ/ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ପ୍ରତିରୋଧ ।(ଲହୁଲୁହାଣ,କବିତା ଏକତ୍ର,୨ୟ ଖଣ୍ଡ,ପୃଷ୍ଠା-୯୪)

ରାୟଗଡା- କାଶୀପୁରର ପାହାଡି ଅଂଚଳରେ କମ ପରିମାଣର ସିଲିକନ ଥିବା ଅତି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବକ୍ସାଇଟ ଖଣିଜ ପଥର ଗଚ୍ଛିତ ଥିବାହେତୁ ଓ କମ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଭଲ ବକ୍ସାଇଟ ମିଳୁଥିବା କାରଣରୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେଏହି ଅଂଚଳ ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ ଅଛି । ଓଡିଶାର ରାୟଗଡା ଜିଲ୍ଲାସ୍ଥିତ କାଶୀପୁର ଅଂଚଳର ଆଦିବାସୀ ମାନଂକ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଅନ୍ଦୋଳନର ସୂତ୍ରପାତ ଘଟିଥିଲା-୧୯୯୩ ସାଲରେ ।ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନର ସାରଥି ଥିଲେ ଏ ଅଂଚଳର ମହିଳା ଆଦିବାସୀ ମା ଓ ଭଉଣୀମାନେ ।ଏହି ଅଂଚଲରେ ଉଠିଥିବା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଭଗବାନ ମାଝୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ଗୀତ 'ଜମିଛାଡ଼ିବା ନାହିଁ' ରେ ପ୍ରତିବାଦ କରିଲେଖନ୍ତି- ହେ ଜମିଛାଡ଼ିବା ନାହିଁ, ହେ ଗାଁରୁ ହଟିବା ନାହିଁ / ଜମି ଛାଡ଼ିବା ନାହିଁରେ ଭାଇ ଡ଼ଂଗର ଛାଡ଼ିବା ନାହିଁ / ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀ ଆସିଛି ଧାଇଁ , ପାକନା ଲୁଟିବା ପାଇଁ / ଗଛ ରପିବା ପାଇଁ / ଜମିବାଡ଼ି ନେଇ କମ୍ପାନୀ କରିବ ଆମକୁ ମାରିବା ପାଇଁ / ହେ ଜମି ଛାଡ଼ିବା ନାହିଁ। (ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସା. ଆ .ଓ ଆନ୍ଦୋଳନର ସାହିତ୍ୟ,ପୃ-୧୪୨) କବି ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ତଥା ସେ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହିତ ସିଧା ସଳଖଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ଥିଲେ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଅନେକ ବିକାଶର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହେଉଛି । ଅଷ୍ଟମ ଦଶକ ବାଲିଆପାଳଠାରେ କ୍ଷେପଣାସ୍ତ୍ର ଘାଟି ପାଇଁ ସରକାରଂକ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଚୁକ୍ତିକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନେ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ । ଅରୁଣଜେନା, ଅଶୋକ ଦାସ, ବ୍ରଜନାଥ ରଥ, ମନୋଜ ଦାସ ଆଦି କବିମାନଂକ କବିତାରେ ଦେଖିବା ପାଇଁମିଳେ। ଅରୁଣ ଜେନାଂକ 'ବାଦଶାହୀ ସରକାର' କବିତା ଶୀର୍ଷକରେ ବିସ୍ଥାପନ ବିରୋଧୀ ସ୍ୱରଟି ଦେଖିବା ପାଇଁ ମିଳେ ଯଥା- ଛାଡ଼ିବୁନି ଭିଟା ଛାଡ଼ିବୁନି ମାଟି / ସହିବୁନି ଅତ୍ୟାଚାର / ଶୁଣିବୁନି ଆଉ ହାକିମୀ ହୁକୁମା / ଯେତେ ତୁମରେ- ରେ- କାର, / ଶତ ନିପୀଡ଼ିତ ଏକତା ମନ୍ତ୍ରେ ଦୁର୍ନିର୍ବାର / x x x ଶାସନର ଯେତେ ଶୋଷଣ ମିନାର / ମୁକ୍ତି ମଶାଲେ ପୋଡ଼ିହେବ ଛାରଖାର / ଶୁଣ ବାଦଶାହୀ ସରକାର / ଖବରଦାର-ଖବରଦାର ! / ହୁଅ ହୁସିଆର ।(ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ର.ସାହିତ୍ୟ ଆ.ଓ ଆନ୍ଦୋଳନର ସାହିତ୍ୟ,ପୃ-୧୪୫) ବିକାଶ ଅନେକ କାହାଣିକୁ ଜନ୍ମ ଦିଏ। ବିକାଶ ପଛରେ କେତେବେଳେ ସାମୂହିକ ସ୍ୱାର୍ଥ କେବେ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଆଖିଆଗରେ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହୋଇଥାଏ। ଏଥିରେ 'ତେଲିଆ ମୁଣ୍ଡରେ ତେଲ' ନ୍ୟାୟରେ ଧନିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ହିଁ ସବୁବେଳେ ଲାଭବାନ ହୋଇଥାଏ। କବି ସମରେନ୍ଦ୍ର ନାୟକ "ବର୍ଷକ ବାର ଫୁଲ ଫୁଟେ"କବିତାରେ ବିସ୍ଥାପନକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଆକଳନ କରିଲେଖନ୍ତି- ସେମାନେ ଆସିଥିଲେ / ଯେଉଁଠିମୁଁ ଥଇଥାନ ହେବି / ସେଇ ମୂଳକରୁ / ସେଇ ରାଇଜରୁ ବାର୍ତ୍ତା ଘେନି ସେମାନେ ଆସିଥିଲେ, / ଦୁବ ଯହିଁ କଅଁଳେ ନାହିଁ ବର୍ଷାରେ / ଫୁଲ ଯହିଁ ମଉଳି ପଡ଼େ କଳିକାରୁ / ମଧୁ-ଚନ୍ଦ୍ରରେ ପ୍ରଣୟ ଯେଉଁଠି ଶିଥିଳ / ସେଇ ବନ୍ଧ୍ୟା ମାଟି / ମୁମୂର୍ଷୁ-ପାହାଡ଼ / ଠିକଣା ହୋଇଛି ମୋହରି ବସତି ପାଇଁ ।(ବାଲିଆପାଳ କ୍ଷେପଣାସ୍ତ୍ର ଘାଟି) (ପୃଷ୍ଠା-୩୦୨)

କଳେ-ବଳେ-ଛଳେ ଅବା କୌଶଳେ ଏମାନେ ଜମିହେଉ, ଜଂଗଲ ହେଉ, ପାହାଡ଼ ହେଉ ଅବା ଝରଣା ହେଉ ସବୁକୁ ଅକ୍ତିଆର କରିବା ପାଇଁ ଆପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମ କରିଥାନ୍ତି । ଧାର୍ମିକ ବିଶ୍ୱାସ ହେଉ ଅବା ସାଂସ୍କୃତିକ ବିଶ୍ୱାସ, ଜୀବନ-ଜୀବିକା ଏସବୁ ଘଟଣା ଏମାନଂକ ଆଗରେ

ସବୁ ତୁଚ୍ଛ, ଅମୂଳକ, ବିଷୟହୀନ ହୋଇଥାଏ। ବେଳେବେଳେ ଅଳ୍ପ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଗୋଷ୍ଠି ଏମାନଂକ ସହ ଯୁକ୍ତିସଂଗତ ନୁହେଁ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ବିବେଚିତ ହୋଇଯାଏ। ଆଉ ଏହି ଅଳ୍ପଶିକ୍ଷିତ ମାନେ ପାଲଟି ଯାଆନ୍ତି ଦଳିତ। ଏମାନଂକୁ କେବେ ଭଲରେ, କେବେମନ୍ଦରେ କେବେ ବନ୍ଧୁ କମୂନରେ ବୁଝାଇଦିଆ ଯାଏ ଯେ ତୁମେ ଏସ୍ଥାନ, ଏସମାଜ, ଏ ପରିବେଶ ସହିତଖାପ ଖାଇବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହଁ। କବି ବିଜୟ ଉପାଧ୍ୟାୟଙ୍କ "ମୁହାଁମୁହିଁ ଠିଆ କମ୍ପାନୀ ଘିନୁଆ"କବିତା ଶୀର୍ଷକରେ ନ୍ୟାୟସଂଗତ ଉପସ୍ଥାପନା କରିକୁହନ୍ତି- ସେମାନେ ପଲଟନ ଧରି ଆସନ୍ତି / ବନ୍ଧୁକ ମୂନରେ ତଡ଼ନ୍ତି / ଦଖଲ କରନ୍ତି ଜମି ଓ ଡଂଗର / ଖଣିଖାଦାନ ପାଣି ଓ ବିଜୁଳି। କହନ୍ତି କାର୍ଖାନା ହେବ / ତୁମ ବେଡ଼ା ଦିଅ / ଗାଁ ଦିଅ / ଦିଅ ତମମାଳି / ତୁମଡୁମା ଦେବତା ଗୁଡେମ ଦିଅ ଦିଅ ଦିଅ କିଣିସାରିଛି ମୁଁ ତୁମ ସରକାରକୁ / କିଣିବି ତୁମକୁ X X X ଚାକିରି ଦେବି ଇଚ୍ଛାହେଲେ ଛଟେଇ କରିବି /ତୁମ ଅନୂଢ଼ା ଟୋକିମାନଂକୁବିଖରିଦ କରିବି।(ପୃ-୩୧୦)

ଓଡ଼ିଶାରେ ଅଶୀନବେ ଦଶକଠାରୁ ହିଁ ଏହି କମ୍ପାନୀଭିତ୍ତିକ, ଜଗତୀକରଣଜନିତଉନ୍ନତି କାରଣରୁ ବିସ୍ଥାପନ ସମସ୍ୟାଟି ଆମ ଆଖି ଆଗକୁ ଆସେ। ସରକାରୀ, ବେସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗଗୁଡ଼ିକ ଏହି ବିସ୍ଥାପନର କାରଣସାଜନ୍ତି। ତଥା ପୁଂଜିପତିମାନଂକର ଶୋଷଣଜନିତ ମନୋଭାବ ମଧ୍ୟ ଏହାର ଏକ କାରଣ ହୋଇପାରେ। ତେବେ ଏହି ବିସ୍ଥାପନର କାରଣଟି ସ୍ୱଷ୍ଟ-ପାହାଡ଼ ଖୋଳି ଭୂସମ୍ପଦକୁ ଉତ୍ତୋଳନ, ଜମିରେ କଳକାରଖାନାର ନିର୍ମାଣ, ନଦୀରଜଳ ସାହଯ୍ୟରେ କଳକାରଖାନାର ଚାଳନ, ଜଂଗଲ ବନିକରଣ ଆଳରେ କଳକାରଖାନା ଖନନ, ଦେଶର ବିକାଶ ନାମରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଏହି ବିସ୍ଥାପନ ଜନିତ ସମସ୍ୟା ଆମ ସମ୍ନାକୁ ଆସେ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. ଉପାଧ୍ୟାୟ ବିଜୟ(ସଂ), ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଆନ୍ଦୋଳନର ସାହିତ୍ୟ- ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମ ସାରସ୍ୱତ ଟ୍ରଷ୍ଟ, ଫକୀରମୋହନ ନଗର, ଅଂଗାରଗାଡ଼ିଆ, ବାଲେଶ୍ୱର, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ-୨୦୧୫

୨. ପରିଡ଼ା ଆଶୁତୋଷ, କବିତାଏକତ୍ର (ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ), ପ୍ରବାହ, ଗୋବିନ୍ଦପୁର, ଜାହାନପୁର, ଦେବୀଦ୍ୱାର, ଯାଜପୁର-୭, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ-୨୦୨୩

୩. ତରାଇ ପିତାମ୍ବର, ମା ପାଟିଖୋଲ, ବ୍ଲାକଇଗଲ୍‌ବୁକ୍ସ, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ-୨୦୨୧

୪. ସୁନା ଜୟଦ୍ରଥ, ଶୋଷ, ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନସ, ୧୮୮୨, ନୟାପଲ୍ଲୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ-୨୦୧୭

୫. ମହାରଣା ସୌଭାଗ୍ୟବନ୍ତ, କବିତାସମଗ୍ର, ବିଜୟନୀ ପବ୍ଲିକେଶନ୍ସ, ଶଂକରପୁର, ଅରୁଣୋଦୟ ମାର୍କେଟ, କଟକ-୧୨, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ-୨୦୨୧

୬ ସୁନା ଜୟଦ୍ରଥ, ନିଆଁଧରା, ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନସ, ୧୮୮୨, ନୟାପଲ୍ଲୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ-୨୦୨୦

୭. ଦାସ ଦାଶରଥି(ସଂ), ହୃଷୀକେଶ ମଲ୍ଲିକଂକ ବଛାବଛା କବିତା, ପ୍ରବାହ, ଗୋବିନ୍ଦପୁର, ଜାହାନପୁର, ଦେବୀଦ୍ୱାର , ଯାଜପୁର, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ-୨୦୨୦

❖ ❖ ❖